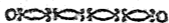

A'
 TSÁSZÁRI ÉS KIRÁLYI FELSÉG^o
 ENGEDELMÉVEL.

Nro 40.

Költ Bétsben, Sz. András Havának (Nóvembernek)
 15-dik napján 1796-dik Esztendőben.

Hadi Környűllások.

Hadi-Tárnokmester Báró *Alvinczy*^o
 fő-kormányozása alatt lévő két Seregölz-
 tályainktól, — melyek külön külön, *Quos-*
danovich és *Davidovich* Korpusainak ne-
 veztetnek, és már most harmintzhárom
 ezer emberre telnek, — jövendőre jó re-
 ménységet nyújtó Tudósítások érkeztek:
 „A' *Quosdanovich*' Korpusa t. i. melynél
 vagon maga B. *Alvinczy* is Izemély sze-
 rént, Növ. 3-dik éjtszakájánn el indúlt

S s

Bassánó felé, hogy ezen Városotskát meg támadja, 's el verje onnét az ellenséget; de Ez, mind magához vonta azonn éjtzaka a' sírásait, 's el hagyván a' *Brenta* vize' partjait, a' hol fekszik *Bassánó*, visszavonta magát *Vizenzáig* (*Vicentiáig*), mely virágzó és erőss Városa a' *Velentzei* Respublikának, 10 óránynyi járó földre esik Észak és Napkelet között *Véronától*; *Vérona* pedig 7 óránynyira, ugyan csak Észak és Napkelet között *Mántuától*.

Gróf *Hohenzollern* Generálisunk, midőn *Bassánó*hoz érkezett: nem kapott már ott; egy Regiment-Adjutánsnál, egy Kapitánynál, és öt al-rendü Katonáknál több Frantziákat, kiket azonnal foglyaivá tett, 's megtelepedett *Bassánónál*; valamint *Liptay* Generális, (kinek vitéz Vezéri buzgóságát, lába' meg-lövettetése se' lankaszhatta meg) a' kormányozása alatt lévő Seregzakaszfal, *Fontenivánál*, a' *Brenta'* bal partján. Gróf *Mittróvszky* Generális már 3-dik Octóberbenn el foglalta *Castel della Scalat*, 's a' mint reménylette *B. Alvinczy*, még *Primolanót* is. — A' hószas és terhes mars után szükségesnek látta a' nyugodalmat Seregére nézve Báró *Alvinczy*; jónak ítélte egyfzersmind az eránt is megvárnai a' Tudósítást: mint szolgált a' szerentse, *Davidovich* F. M. L. nak *Trientnél*? ez okon, meghatározta magában, hogy *Bassano* és *Vicenza* között válasz-

hon egy jó tanyát, melyenn meg-tehesse a' továbbra való jó készüléteket. Név szerént ditsérte: Gen. Gr. *Hohenzollern*; Gen. *Liptay*; és Májor *Weirotter* Urakat, hafznos szolgálattételjékért.

Feldmarschallieutenánt *Davidovich*, Növ. 4-dikén indúlt meg *Tirolisból*, *Trient* (*Tridentum*) Városa felé. Az ott lévő hídat, melyet meg-gyújtott az ellenség, jókor el foglalta *Loudon* Generális; más felől, Hertzeg *Reusz*, Gróf *Spork*, és *Vukasovich* Generálisok is derekassann nyomúgattak előre a' *Lavis*-meljéki hegyes helyeken; úgy hogy e' szerént két oldalról lévén körül véve az ellenség, jó alkalmatossága vólt középbenn *Ocskay* Generálisnak, ki szorítani *Trient*ből, 's ennek túlsó-meljékéből is a' Frantziákat. Mikor ezen Tudósítását el indította *Béts* felé F. M. L. *Davidovich*: akkor még *Trient*nél vólt a' legnagyobb része Népének: hanem az előljáró Seregzakaszszai *Muttarellon*ál és a' *Valsugai* völgnél állottak. A' fogságunkba esett Frantziák' száma egynehány százra ment már akkor, kik között sok Tifztek is vagynak.

Bonaparte Frantzia Fő-Vezér, a' *Bassanoi* és *Fontenivai* környékeken feküdt Népének leg-nagyobb részével, igen agyarkodva meg-támadta Növ. 6 dikánn reggel Báró *Alvinczyt*, 's keményen rajta vólt, hogy diadalmaskodhasson, egész nap, úgy

hogy csak az éjj' setésége vetett végét a' viadalnak, melybenn Vitézeink állhatatossann meg-tartván a' magok helyeket, kényszerítették az ellenséget maga visszavonására.

Újabb diadalmi Tudósítások is érkeztek *Davidovich* F. M. L. tól; és *B. Alvinczy* Feldzeugmeistertől, a' melyek szerént, *Davidovich*' Korpusa, *Tridentum*tól négy óránnyira nyomult elébb győzedelmessenn *Roveredó*ig; valamint az a' Korpus is, melynél személy szerént vagy *B. Alvinczy*, tovább ment *Bassánótól*, *Mán-tuá* felé.

Davidovich F. M. L. ot soká tartóztatta az ellenség *Trient* és *Roveredo* között a' *Caglianoi* szoross járásnál, a' hol t. i. *Bessenó* és *la Pietra* nevű Kis Várakból, melyeket körül sántzolták vólt a' Frantziák, nem csak egész 6-dik Nóvemberbenn állottak ellent a' Miéinknek; hanem még más nap is reggeltől fogva dél utáni 3 óráig tusakodtak, és ámbár ki nyomattattak helyeikből: még is visszaváltak; de végtére, Gróf *Spork* és *B. Vukaszovich* Generálisaink' Brigadáik együtt kezdvénn dolgozni ellenek: mái akkor túsásra vették a' dolgot, 's öt ágyúikat és 8 munitziós szekereiket prédául engedték Vitézeinknek. Ezen diadalomnak nagy eszköze vólt egy Battéria, melyet *Ocskay* Generális a' *Nominál* lévő hegyes helye-

ken készítettett, és kórmányoztatott *Dedrich* Oberster által. Ezer Frantziáknál többen jutottak fogságunkba ez alkalmatossággal: két ezernél pedig többen hűltek el és sebesedtek meg közzülök. Részünkről mintegy 4 százra megy a' halva maradtaknak es sebbe-estteknek száma. Midőn el akarta indítani ezen Tudósítást *F. M. L. Davidovich* Növ. 8-dikán: akkor vette a' Tudósítást, hogy már előljáró Seregszakaszai nem csak bé értek *Roveredóba*; hanem még túl is járkálnak rajta az *Alla* vizéig, mivel azon vidékekről, hirtelen el vonta magát az ellenség. Mindjárt több Seregszakaszok is küldődtek el, melyek hátúlról és bal oldalról nyughatatlanságot szerezzenek az ellenségnek, 's könnyebbítsék *B. Alvinczy*' szándékát, a' két Korpusoknak diadalmas egyesítésére nézve.

B. Alvinczy úgy készült Növ. 7-dikén, hogy újra meg-támadja a' Frantziákat: de azok mindjárt magokhoz vonták Strázsáikat, el hagyták *Vicenzai* tányájokat, és *Montebelló* felé hátrább vonultak. *B. Alvinczy* azonban, haladék nélkül utánnok nyomúlt.

A' *Római Udvar*' részéről *Florentziába* a' Fr. Kommisszariusokhoz *Békesség*' dolgában küldtetett *Galeppi* nevezetű tudós Pap Úr, Oct. 15-dikénn érkezett vissza *Florentziából Rómába*, a' hol mindjárt a' *Státus-Secretáriushoz Busca* Cárinalis

hoz, onnét pedig Pápa Ő Szentségéhez ment, kivel sokáig befzélletett. Már az-ólta az, a' hír kezdett folyni *Rómábann*, hogy a' Fr. Kommisszariusok, új Instrukciókat (Útasításokat) vettek *Párisból*, a' *Római Udvarral* kötendő Békesség eránt, melyeknél fogva ismét reménység vólt, hogy a' Békességről tartatott de félbe-szakadt tanátskozások újra el fognak kezdődni. Azonközben nagy szorgalmatossággal hozzá láttat a' *Római Udvar* a' hadi készülettételekhez is, és minthogy *Bonónia* felől leg-inkább félti az ellenségnek béütésétől, *Romagna'* (*Romandiola*) Tartománynyát: ez okonn 8 ezer embert rendelt *Romandioliába*, hová már Oct. 14 és 15-dik napjainn ki is indúltak *Rómából* öt gyalog Kompániák, 's egy Osztály Lovasság, ágyúkkal, és sok munitziós szekerekkel *Ancajani* Oberstlieutenánt' kormányozása alatt.

A' mely Nemzeti-gyűlés *Modénában* kezdett Üléseket tartani Oct. 16-dikánn, minekutánna *Bonóniát*, *Ferrárát*, *Modénát* és *Reggiót*, egy Respublikává olvasztotta öszsze, 's készületeket is tett ennek őltalmára: ismét el oszlott; hanem Dec. 17-dikére *Reggióba* szándékozik öszsze-seregleni. A' *Bonóniai* Deputátusok, 18-dik Oct. benn érkeztek hoza *Modénából*, a' midőn nagy lármák között Szabadság fája

állítódott fel *Bonóniában*, mely gyökeretlen fára nézve, nagy meg nem elégedéseket nyilatkoztatván Némelyek, ezeknek Házaikba béron'ott a' meg-részegített Nép' seprédeke, és rút erőszakoskodásokat vitt ott véghez. Éppen akkor érkezett *Bonaparte Bonóniába*, 's nem igen jó vért tsinált benne, midőn látta, hogy oly fojtósok mindjárt az első gyümöltsei is a' Szabadság' fájának, melyet Ő plántált a' *Bonóniaiak* közzé. Tüstént tétetett közön-ségessé egy Íntő-Írást, melyben a' Népnek helytelen maga-viseléséből származott kedvetlenségét nyilatkoztatta. Ugyan azt tselekedte az új módi Tanáts is, és a' rendeletlenségnek fő okai 's eszközei közzül bé is fogatott egynehányat. Alkalmatosságot vett egyfersmind ez úttal *Bonaparte*, a' Nemzeti-örzöknek fel-állítására is; úgy hogy más nap ki is állottak azok való-sággal. — *Bonaparte*' fő-quártélja *Véronában* vólt Oct. 24-dikénn.

A' Fr. Direktóriumhoz rendeltettt Angliai Követséghez tartozó Személyek közzül, Lord *Gower* és *Ellis* Úr Oct. 20-dikánn már *Párisbann* vóltak: maga pedig a' Követ, két Munkás társaival, 4 Udvari Kurírokkal, és hat Szolgákkal egygyütt, Oct. 22-dikénn ért *Párisba*, 's még az nap meg-látogatta a' Külső-dolgokra ügyelő Fr. Ministert *de la Croix* Polgárt 's beszéllgetett véle egy kevés ideig.

A' *Bresti* Kikötőhelyben készen lévő Katona-hajók' számát teszik a' *Párisi* Tudósítások 17 líneaiakra és 14 Fregátokra. Írják azt is, hogy a' *L' Orienti* és *Roche-forti* Kikötőhelyekből, öt líneai hajókat, 's számos Fregátokat és Korvetteket vartak *Brest* alá. Leg-nagyobb része a' *Bresti* Hajósseregnek, ki szándékozott szállani a' Kikötőhelyből, *Villaret-Joyeuse* Admirális' vezérlése alatt, hét hónapra való elégséggel.

Az úgy nevezett *Számberi* és *Mózaei* Frantzia Sereg' vezérlésében, *Jourdant Kleber* Generális váltotta fel; az Északi Fr. Sereg' Vezérjének pedig továbbra is megmaradt *Beurnonville*, de úgy, hogy ha a' két Seregek egyesítetve vagynak mint most: *Börnönvilj* a' Fő-kormányozója mind a' kettőnek. Ez eránt tett rendeléséről a' Fr. Kormányfizeknek, maga tudósította *Börnönvilj* a' Batáviai Nemzeti-gyűlést.

A' Fr. Respublikai esküvéssel meg nem esküdtt, és azért árestomban senyvedő Papok eránt meg-tudakoztatta a' Törvényhozó Nemzeti-Gyűlés' Ifjabbik Tanátstsa a' Direktóriumot. Ez azt felelte, hogy nagy veszedelmére lenne a' Közönséges-Tarsaságnak: ha az említett Papok, kibotsáttatnának mostani fogságjokból.

Ama' híres *Hoche* Vezérről, — ki, a' Fr. Respublika' Igazgatóinak bizodalnok fzerént véget vetett a' Belső hadnak, — oly Jelentést közlött a' Direktórium Oct. 23-dikánn a' Törvényhozó Iffjabbik-Tanátstsal, hogy a' mint a' Teátromból jött vólna ki a' nevezett Generális Oct. 16-dikánn estve *Rennes* Városábann: egy szeglet mellől reá lőtt valaki pisztolyból.

(Későbbenn azt írták *Párisból*, hogy nem érte *Hoche* Generálist a' lövés.)

Vandernoot Prokátor, kinek neve már oly híressé lett a' *Belgiomi* lázzafz-tásról, mint *Herostratusé*, a' *Diánna' Efesusi* Templomának fel-gyújtásáról, egy időtől fogva *Hollandiai* *Brabántziának* *Bergopzoom* nevű Városában tartózkodott: de el fogattatott a' Fr. Direktórium' kíván-ságára és *Herzogenbuschba* vitetődett által fogva.

Frigyes-Belgyiom' Lakosai, nagy hasonlásban vagynak egymás között, az előb-beni igazgatás' módjának el töröltetésére nézve. Sokan kívánják annak visszfa-állítatását; sokan nem. De a' Nemakarók is ismét különböző értelműek: mert egy rész azt akarja, hogy a' Tartományokra (Provinciákra) való fel-osztatása *Frigyes-Belgyiomnak* maradjon még továbbra is, mely rész, ugyan azért Foederálistának is

neveztetik; más rész pedig, egészfzen francia kaptára szeretné ütni Batáviát, hogy t. i. jegy *Egész* légyen belőle, bizonyos Szakaszokra (Departmánokra) felosztatva, és ugyan ezért, a' kik ezen a' részen vagnak, Unitáriusoknak neveztetnek. A' Foederálisták és Unitáriusok között nagy veszekedésekre szolgáltatott alkalmatosságot, az előrealó jövendölések szerént, az új Konstitútzio, melynek ki-dolgozásával még Octóberbenn el készült az a' végre ki rendeltetett Nemzet-gyűlési Deputátzió; a' fel-olvasatása pedig ezen munkának első Nóvemberre határozódott, oly végzés mellett, hogy a' fel-olvasás után 14 napok engedődjenek még a' Nemzet-gyűlési Tagoknak, mely idő-fszakasz alatt jól megfontolhassák Azok a' ki-dolgozott Konstitútziót; 14 napok múlva pedig köz-tanátskozást tartván róla, vagy egészfzen helybe hagygyák azt; vagy félre-vessék, mely utólsó esetben, még 30 Tagok adódjanak a' Nemzeti gyűlés' kebeléből azon 21 Tagokhoz, kik eddig dolgoztak a' Konstitútziónn. Az ekképpenn egyesülendő 51 Tagok tartozzanak négy hetek múlva más plánumot terjeszteni a' Gyűlés' eleibe, mely ha akkor helybe-hagyándja az újjonnan ki dolgozandó Konstitútziót; ez annakutánna az egész Nép' ítélete alá fog botsáttatni. A' mely plánumot a' 21 Tagok dolgoz-

tak: ha az állana meg, az fzerént, egy Egézfzfé fognának öfzfze öntödni a' 7 Frigyes Tartományok, az igazgatásra, más-tól való nem függésre, és a' külső politi-kára nézve; hanem a' Kafzfzái külön ma-radnának: minthogy némely Tartományok, p. o. *Hollandia* és *Zelándia* sokkal adó-sok; mások ellenbenn kevésse, mint: *Oberyssel*, *Geldria*, és *Hollandiai-Brabántzia*. A' Törvényhozó Nemzeti-gyűlés két Tanátsokra fogna fel öfztödni, mely-lyek között egyiknek, 30, a' másiknak pedig 60 Tagjai lennének; a' Direktórium-nak, vagy Végrehajtó hatalomnak, 7 Ta-gokból kellene állani, mint állott vólt az előbbeni Kormányfzék is, a' Frigyes Tar-tományok' számához képest, melynek Kép-viselői valának.

A' Hágai Nemzeti gyűlés laistromba fze-deti minden Katona Tifzteknek — nem tsak a' szolgálatban lévőknek; hanem a' már nyug-godalomra botsáttattaknak, de még fizetést fzedőknek is — neveiket oly formán, hogy a' név mellé fel légyen jegyezve: Ki mint ért a' mostani meg-változása felől a' Kö-zönséges-Társaság' igazgattatása' módjá-nak?

Magyar Ország.

Pozsonból Növ. 13-dikánn: — „A' múlt Szeredán, Növ. 9-dikénn, tsak ki

Veni Sancte vólt az első Ülés előtt. Tső, törtökön Ülés nem tartatott. Pénteken vólt ismét Ülés, a' midön Ö Felségek *Pozsonba* a' Prímás' Palotájába érkeztek, kiket az Udvarbann vártak a' Státusok és a' Rendek innepi ruhájokban, 's meg tiszteletk meg-érkezésekkor. Egynesenn a' Prímás' Kápolnájába vezettettek Ö Felségek, melynek ajtaja körül a' Clerus fogadta egész Ornátusban. Az utánn a' Te Deum Laudamus el énekeltetett. Más nap Szombaton, Növ. 12-dikén vólt a' nagy Veni Sancte. Az utánn mind a' két Táblának Tagjai egy szálába gyűltek, az az, *Sessio Mixta* vólt, melyben a' F. Király meg-jelent Magyar köntösben. A' F. Királynénak egy különös el-rekesztett hely vólt készítve a' szálában, a' hol ült Gróf *Wratislawné* fő Udvari-Mesternéjével. A' Dámák felülről a' Galleriából (fo-lyosóból) nézték a' tzeremóniát. Ö Fel-sége' trónússa mellett állott Gróf *Pálffy* Károly Cancellarius, 's egy Magyar Orá-tziót mondott a' Gyülekezethez. Ez után maga Ö Felsége deákúl szóllította meg a' Rendeket. Melyre a' Prímás deákúl vá-laszolt a' Rendek' nevében. Az utánn Ö Felsége ki ment a' szálából. A' Rendek magok maradván, meg-halgatták a' Kirá-lyi Propositziókat (Kívánságokat), melye-ket a' F. Király, ki-menetele előtt adott vólt

bé-petsételve a' Prímás' kezébe, melyek az utánn fel-bontattak, 's fel-olvastattak. Ennekutánna vólt a' Nádor-Ispány' válaftása. — A' Gyűlés sok Vivát és *Moriamur pro rege nostro, vitam et sanguinem* kiáltások között, a' Locumtenenst ki-kiáltották Nádor-Ispánynak. Tizenkét óra tájbann a' Várban menydörgött ágyúk, ki hirdették ezt az örvendetes válaftást. Vasárnap, ma, 11 óra tájban, Kéz-tsókolás leszfz a' Fels. Királynénál. Hólnap pedig délutánn a' F. Királynál meg jelennek mindenek nagy Gálában. Ma a' Cancelláriusnál, holnap pedig Hg *Észterházynál* leszfz estvéli múlatság vagy társaság. “

Bereg Vármegyéből Oct. 30-dikánn: „Valamint az új Katona-fzedésben: úgy az élet- és pénzbéli hadi segítségnek, minden Rendektől való bé-fzedésében is szorgalmatosan foglalatoskodnak Elöljáróink. “

„T. N. Vármegyénk, a' közelebb múltt napokban tartván közönséges Gyűlést, deputálta kebeléből a' Diétára, T. N. *Lónyai* Menyhárt Arany-Sarkantyús Vitéz, és T. *Bornemisza* György 2-dik Vice-Ispán Urakat. “

„Közelebb múltának el tölünk a' szüreti napok, gyönyörű kellemetességgel, és oly fizetéssel: hogy sokaknak a' reménysegeket is felül haladták; a' hol t. i. a'

jég nem járt. — A' bornak nagy óltsósága következett.“

* * * * *

A' régi nevezetes és tudománytalyes Deák Historikusokat: *Liviust*, *Sallustius*, *Tacitust* és *Curtiust* követjük, midőn egy méltó Beszédet adunk a' szájába *Károly* Fő-Hertzegnek a' maga Katonáihoz, arra az alkalmatosságra, a' mikor már szinte Tseh-Országba is bé rontának vala a' vakmerő Frantziák. Ez a' Beszéd, a' nevezett Historikusokban elől-forduló hosszabb 's rövidebb jeles és fontos mondásokból, nem különben vagyon öfzfze-szerkezettve: mint az úgy nevezett *Mozáik*, (*Mosaïque*) mesterség által, különbkülönbféle nagyságú és színű darab-kövekből rakattnak öfzfze a' Képek, virágok, vagy más akármely figurák. Nintsen egy szó is az ily formálag készültt, és mindjárt következő Beszédjében *Károly* Fő Hertzegnek, mely, részszerént *Sallustius*-ból, részszerént *Livius*-ból; részszerént *Curtius*-ból és *Tacitus*-ból, ne válogatódott volna öfzfze, és ugyan azért reményük, hogy kedves Hazánkfiaink, szíves szorgalmatosságunknak ezen gyümölsét is érdeme rész szerént fogják betsülni.

Oratio Caroli Archiducis, hostem a Bohemiae finibus propulsaturi, ad suos Milites.

Non ego illud parvi aestimo, Milites, quod nemo vestrum est, cui non saepe ante oculos, ipse saepe aliquod militare ediderim facinus; cui non idem ego virtutis spectator ac testis, notata temporibus locisque referre sua possim decora. Audeamus quod credi non potest ausuros nos. Eo ipso, quod difficillimum videtur, facillimum erit. Scio audax videri consilium; sed in rebus asperis ac tenui spe, fortissima quaeque consilia tutissima sunt: quia si in occasionis momento, cuius praetervolat opportunitas, cunctatus paulum fueris, nequicquam mox amissam quaeras. Unus exeritus in propinquo est: duo haud procul absunt. Nunc aggredientibus aliqua spes est: et iam tentastis vestras atque illorum vires. Semper in proelio iis est maximum periculum, qui maxime timent. Audacia pro muro habetur. Fortuna, belli artem victos quoque docet. Quapropter vos moneo, ut forti atque parato animo sitis; virtutis Patrum vestraeque memores, eadem constantia animorum, qua praeterita tolerastis, experiamini quidquid deinde fors tulerit; virtute pares, necessitudine, quae ultimum

ac maximum telum est, superiores estis. Cum proelium inibitis, memineritis: vos, divitias, decus, gloriam, praeterea libertatem atque gloriam in dextris vestris portare. Maiora sunt periculis praemia. Ite alacres et spe pleni, ut quam gloriam accepistis a Maioribus vestris, posteris relinquatis. In dextris vestris spem futuri temporis geritis. Nulla erit tam surda posteritas, nulla tam ingrata fama, quae non in coelum vos debitis ferat laudibus. Arma vobis et animus sit; mihi consilium, et virtutis vestrae regimen relinquite.

(A' Magyar fordítást a' jövõ postánn fogjuk közölni.)

*Kehl*ből és a' *Hünningeni* hid' sántzából, hogy annál hathatósabban ki-szoríthassa *Károly* Fõ Hertzeg a' Frantziákat: 8 magas fekvésű Batteredákából szándékozott a' reájok való tüzelést Növ. 2-dik vagy 3-dik napján el kezdetni temérdek ágyúkkal.

* * *

(A' minap közöltt deák *Verseiből Birkenstock* Udvari Tanátsos Úrnak, az így kezdődõ Vers előtt:

Aut latebras quaerit etc.

ki maradt ez a' vers:

Qui meliora sapit, seu longe a finibus
exsul,

Pauperie, aut ferro colla secante, perit.)